

УДК 81'373.72

DOI: 10.32342/2523-4463-2021-1-21-14

Я.В. БЕЧКО,
*кандидат філологічних наук,
доцент кафедри української та іноземних мов
Уманського національного університету садівництва*

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНИХ ВАРІАНТІВ ІМЕННИКА АНГЛ. *FIRE* У ПРОЦЕСІ ФРАЗЕОТВОРЕННЯ

Статтю присвячено проблемі участі лексико-семантичних варіантів багатозначного іменника англ. *fire* в процесі утворення фразеологічних одиниць. Ми поставили за мету з'ясувати, у який спосіб відтворюється семантичний діапазон багатозначної лексеми термічної семантики англ. *fire* в структурі фразем. Для досягнення цієї мети застосовано такі методи дослідження: описовий, зіставний, метод словникових дефініцій, метод фразеологічної аплікації для встановлення фразеологічних значень, а також метод встановлення змісту мовних стереотипів. Принагідно залучався історико-етимологічний метод, а також методики фреймового моделювання і кількісних оцінок.

Описано особливості реалізації системи лексичних значень багатозначного іменника англ. *fire* на фразеологічному рівні та встановлено структурні типи фразеологічних одиниць, щодо яких семантиці досліджуваного іменника англ. *fire* беруть на себе фразеотворчу функцію.

Особливості функціонування багатозначного іменника з термічним значенням англ. *fire* у фразеологічних одиницях аналізується в рамках дослідження загальної проблеми взаємозв'язків між лексико-семантичним та лексико-фразеологічним рівнями мовної системи. Зазначена проблема в сучасній фразеології є актуальною. Крім того, у статті зазначено вплив лексико-семантичних варіантів багатозначного іменника англ. *fire* на загальні тенденції смислового розвитку досліджуваного іменника в структурі ідіоматичних сполук, що мають спільний ключовий лексичний компонент англ. *fire*.

Дослідження показує, що лексичні значення багатозначного іменника англ. *fire* на фразеологічному рівні відтворюються нерівномірно і вибірково. У структурі номінативних та предикативних ідіоматичних фразеологічних одиниць та порівняльних словосполучень ключовий іменник англ. *fire* реалізує майже виключно свою вихідну «термічну» семантику як формуючу, але його лексико-семантичні варіанти, що використовуються при утворенні ідіом, рідко збігаються з його похідними фразеологічними значеннями. Окремі лексико-семантичні варіанти іменника англ. *fire* відрізняються за кількістю ідіоматичних сполук, у яких вони трапляються, крім того, існує багато фразеологічних значень, які не мають відповідних лексико-семантичних варіантів іменника англ. *fire*, хоча деякі з них можна розглядати як синонімічні.

У майбутньому для продовження розгляду проблеми взаємозв'язків між лексико-семантичним та лексико-фразеологічним рівнями мовної системи слід залучити до нашого аналізу інші частини мови. Цей аспект разом із залученням до аналізу подібних мовних одиниць з інших мов необхідний для кращого розуміння ролі високотемпературних характеристик, об'єктів та процесів у мовному світогляді.

Ключові слова: фразема, внутрішня форма, фразеотворення, ключове слово, смисловий розвиток, структура, семантика, багатозначність.

Статья посвящена проблеме участия лексико-семантических вариантов многозначного существительного англ. *fire* в процессе образования фразеологических единиц. Мы поставили цель выяснить, каким образом воспроизводится семантический диапазон многозначной лексемы термической семантики англ. *fire* в структуре фразем. Для достижения этой цели применены такие методы исследования: описательный, сопоставительный, метод словарных дефиниций, метод фразеологи-

ческой аппликации для установления фразеопроизводных значений, а также метод установления содержания речевых стереотипов. Попутно привлекался историко-этимологический метод, а также методики фреймового моделирования и количественных оценок.

Описаны особенности реализации системы лексических значений многозначного существительного англ. *fire* на фразеологическом уровне и установлены структурные типы фразеологических единиц, по которым семантемы исследуемого существительного англ. *fire* берут на себя фразеобразовательную функцию.

Особенности функционирования многозначного существительного с термическим значением англ. *fire* в фразеологических единицах анализируется в рамках исследования общей проблемы взаимосвязей между лексико-семантическим и лексико-фразеологическим уровнями языковой системы. Указанная проблема в современной фразеологии актуальна. Кроме того, автором отмечено влияние лексико-семантических вариантов многозначного существительного англ. *fire* на общие тенденции смыслового развития исследуемого существительного в структуре идиоматических соединений, имеющих общий ключевой лексический компонент англ. *fire*.

Исследование показывает, что лексические значения многозначного существительного англ. *fire* на фразеологическом уровне воспроизводятся неравномерно и выборочно. В структуре номинативных и предикативных идиоматических фразеологических единиц и сравнительных словосочетаний ключевое существительное англ. *fire* реализует почти исключительно свою исходную «термическую» семантику как формирующую, но его лексико-семантические варианты, используемые при образовании идиом, редко совпадают с производными фразеологическими значениями. Отдельные лексико-семантические варианты существительного англ. *fire* отличаются по количеству идиоматических соединений, в которых они встречаются, кроме того, существует много фразеопроизводных значений, которые не имеют соответствующих лексико-семантических вариантов существительного англ. *fire*, хотя некоторые из них можно рассматривать как синонимичные.

В будущем для продолжения исследования взаимосвязей между лексико-семантическим и лексико-фразеологическим уровнями языковой системы следует привлечь к нашему анализу другие части речи. Этот аспект вместе с привлечением к анализу подобных языковых единиц из других языков необходим для лучшего понимания роли высокотемпературных характеристик, объектов и процессов в языковом мировоззрении.

Ключевые слова: фразаема, фразеобразование, ключевое слово, структура, семантема, многозначность.

Вогонь має непересічне значення у безпосередньо чуттєвому сприйнятті людині, виступаючи як складник і природного, і культурного довкілля людини, як складова найрізноманітніших технологій, спрямованих на підтримання й забезпечення життєдіяльності людини. Усе це так або інакше знаходить відображення в семантиці мовних одиниць, зокрема, тих, що виражають ключові лінгвокультурні концепти. Вогонь впливає на людину, процеси її життєдіяльності й господарювання (передусім аграрного) як в утилітарно-функціональному плані, так і в суспільному. Зокрема, антропогенне тепло у його культурно адаптованому та інструментально спрямованому вигляді відіграє ключову роль в існуванні й самому виникненні людської цивілізації. Окрім цих двох, утилітарно-функціонального й сенсорно-інформаційного, слід вказати на ще один мовно-знаковий аспект, у якому виявляється значущість вогню: завдяки своїй споконвічній ролі у житті людини вогонь знаходить своє належне відображення й вираження в мові та інших, похідних від мови знакових системах. Відповідні лексичні одиниці у сучасному синхронному плані значною мірою належать до основного словникового ядра, а в історико-діахронічному аспекті такі одиниці, як про це свідчать різні етимологічні словники, реконструюються на рівні пра-мов найбільшого ступеня часової глибини й генетичної віддаленості.

Термічна лексика, частково внаслідок зазначеної багатоплановості відповідної позамовної предметної сфери, становить багатоаспектний об'єкт мовознавчого вивчення: приналежні до цього розряду слова та їх угруповання досліджують у плані походження й подальшої історичної еволюції, внутрішнього устрою й системного статусу, а також особливостей їх функціонування в дискурсивних різновидах різного комунікативно-епістемічного спрямування, наприклад, у художньому чи фольклорному. Дослідженням лексики на позначення високотемпературних процесів і явищ у різних аспектах їх прояву та з урахуванням особливостей різних мов займаються такі вчені: К.С. Верхотурова [Верхотурова, 2009],

Т.О. Черниш [Черниш, 2010], І.В. Беседовська [Беседовська, 2009], Я.В. Бечко [Бечко, 2013]. Водночас роль відповідних лексем у лексико-фразеологічній системі, у створенні й функціонуванні її одиниць і в структуруванні їхніх угруповань є недостатньо вивченою.

У зв'язку з цим актуальним видається і розгляд у ширшому теоретичному сенсі низки проблем, пов'язаних із традиційним для фразеології питанням про взаємовідношення слова й фраземи, лексико-семантичного й лексико-фразеологічного рівнів. У нашій статті ми розглядаємо зазначену проблему через аналіз багатозначної лексеми англ. *fire*, яка бере участь у фразеотворенні завдяки своїм лексико-семантичним варіантам. Досліджуваний іменник англ. *fire* виступає у процесі фразеотворення саме у вигляді того чи іншого з лексико-семантичних варіантів, властивих йому як одиниці словникового складу мови.

За мету нашої розвідки ми поставили з'ясувати, у який спосіб відтворюється семантичний діапазон багатозначної лексеми термічної семантики англ. *fire* в структурі фразем. Ми перш за все, ідучи за лексикографічними джерелами, встановимо систему словникових значень (семантем, лексико-семантичних варіантів), що є притаманними досліджуваній лексемі. Далі ми простежимо те, як відображається ця ієрархічна система в англійських фраземах, до лексичного складу яких входить досліджувана лексема. Спершу ми оцінимо послідовність цього відображення, установлюючи, які, зокрема всі чи ні, лексико-семантичні варіанти знаходять використання у внутрішньофразеологічному контексті, а якщо не всі, то які саме. Водночас ми проаналізуємо, у фраземах якого типу використовуються ті чи інші семантичні варіанти ключового слова.

Варто відзначити, що ми залучаємо до розгляду лише ті фразеологізми, які в той чи інший спосіб вирізняються своєю образністю, тобто «непрямим» способом вираження свого значення: це такі фразеологічні типи, як ідіоматичні фраземи (тобто сполуки, семантика яких не є просто композитивною, «арифметичною сумою» значень складників, але більш-менш логічним чином виводиться із цих значень), а також прислів'я, компаративні звороти й усталені мовні формули.

При цьому ми звертаємо увагу на різницю між тими зворотами, які, крім ідіоматичного (переносного), можуть, бодай теоретично, вживатись і в дослівному значенні, і тими, для яких дослівне використання є неможливим (невідзначеним). Це розрізнення можна зіставити з іншим, на істотність якого звернула увагу М.В. Жуйкова, підкресливши його значущість як таксономічного критерію для типології фразеологічних утворень. Ця дослідниця мала на увазі протиставлення ідіоматичних сполук, які мають відповідники у сполуках «змінного складу», тобто колокаціях із дослівним значенням і таких ідіом, що подібних відповідників не мають через неможливість існування відповідних «реальних ситуацій» (ба більше, на її думку, навіть самий факт існування в мові «нефразеологічного» відповідника фраземи, або, як вона каже, «граматично правильного вільного словосполучення, яке збігається за компонентним складом із фразеологізмом», наприклад, *пекти раків*, не свідчить про наявність між ними генетичних зв'язків) [Жуйкова, 2007, с. 23–25].

Крім того, серед аналізованих одиниць для нас важливим є таке розрізнення: з одного боку, це фраземи, які вживаються в суто номінативній (називній) функції як основне (зокрема термінологічне) найменування певного предмета чи явища, які, попри наявність більш чи менш образної внутрішньої форми, не мають стилістично відзначеного характеру. З іншого боку, це фраземи, які є стилістично маркованими одиницями образно-експресивного характеру, що з синтаксичного погляду є або предикативними сполуками, або предикативно пов'язаними, виступаючи як засіб стилістично відзначеної вторинної номінації, скажімо, у складі іменного складного присудка або ж імпліцитно виконуючи образну предикативну функцію, пор., наприклад, варіанти вживання сполучення *ball of fire* «хтось сповнений енергії та ентузіазму» [Кунин, 1984, с. 62] (досл. «вогняна куля, куля вогню») та його номіналізованого варіанта *fireball* «тс.»: англ. *That guy is a real ball of fire when it comes to sales; I don't want to hire some young fireball, I need wisdom and thoughtfulness* [Spears, 1991, с. 15] (те, що варіант не є фразеологізмом, у цьому випадку є несуттєвим). У другому прикладі відповідне позначення було вжито не просто для позначення молодой, енергійної та амбітної особи, а й для позначення негативного ставлення мовця до людей такого типу, причому є підстави вважати, що семантичною мотивацією для вираження такої аксіологічної риси була конотація небезпеки, притаманна значенню «вогонь» і взагалі

термічній семантиці. До сказаного, однак, треба додати, що різкої межі між обома типами фразеологізмів, очевидно, не існує; зокрема, прикладом нейтралізації протиставлення між ними є випадки, коли суто термінологічна фразема використовується у переносному і також термінологічному сенсі.

Переходячи до огляду набору лексико-семантичних варіантів, властивих іменнику англ. *fire*, одразу зауважимо, що за основу ми обрали Словник сучасної англійської мови серії Лонгман (Longman dictionary of Contemporary English) [Longman Dictionary, 2003]. Однак, на нашу думку необхідно відзначити, що в переліку значень досліджуваної лексики подаються й такі семантики, які можуть розглядатися як фразеологічно пов'язані, тобто такі, що виступають лише у фразеологічних сполуках або ж навіть і такі, які притаманні не зазначеній лексемі як складникові таких сполук, а цілій фраземі, у складі якої вона виступає в тому чи іншому значенні, пор.: «5. зазнати напад: *be / come under fire* а) зазнати суворої критики за зроблене вами (уживання, властиве медійним повідомленням); б) потрапити під вогонь (обстріл)» [Longman Dictionary, 2003, с. 597]. Аналізуючи цю частину словникової статті, доводиться визнати, що значенням (причому, очевидно, фразеологічно похідним) саме слова *fire* в першому випадку є «сувора критика», інше ж його значення у наступному семантичному варіанті цього ж словосполучення – це «стріляння, стрілянина» (узгалянням цих двох значень і буде «напад»); але аналогічне значення «стрілянина» вже фігурує під номером 4. у списку «лексичних» значень. Варто також зауважити, що семантичний варіант словосполучення *be / come under fire* «потрапити під вогонь» подається тут другим, хоча саме він, наскільки можна судити, є твірною підставою для похідного щодо нього варіанта, який тут подається першим і який можна перекласти також як «потрапити під вогонь критики». 7-му позицію в системі значень, наведених у цій самій словниковій статті, посідає словосполучення *fire in your belly*, що тлумачиться як «сильне бажання досягти чогось»: тут можна констатувати певну синонімічну співвідносність із попередньою, 6-ю семантемою «емоційне збудження», однак це співвідношення існує не між окремими значеннями *fire*, а між цілісним змістом зазначеної фраземи, з одного боку, і лексико-семантичним варіантом слова *fire*, з іншого. Натомість фразеотвірне значення слова *fire*, ужитого в складі цієї фраземи, швидше відповідає його іншому лексико-семантичному варіанту, який подається в наступному, 8-му пункті: «хворий / поранений»; *be on fire* «мати частину вашого тіла у вогні значить відчувати там сильний біль» [Longman Dictionary, 2003, с. 597].

Отже, підсумовуючи відомості, що їх подають інші досліджувані нами лексикографічні джерела, і при цьому беручи до уваги щойно сказане, систему значень іменника англ. *fire* можна подати у такий спосіб: «1. стан горіння; 2. горіння, яке має негативно-деструктивний характер; 3. конкретний випадок такого горіння (пор. укр. *пожежа*); 4. спалювання палива на колосниках, у печі і под. для обігрівання приміщення, приготування їжі тощо; 5. стріляння з вогнепальної зброї; 6. сильне почуття; інтенсивні негативні емоції; ентузіазм, запал; 7. блиск, світло; 8. гарячка, лихоманка, запалення; 9. міцність алкогольного напою; 10. астрологічне значення стосовно трьох «вогняних» зодіакальних сузір'їв, Овна, Лева і Стрільця; 11. одна з чотирьох стихій» [Longman Dictionary, 2003, с. 597; Chambers Dictionary, 1980, с. 472–473; American heritage dictionary, 1992, Юрченко, Івченко, 1993] (як відомо, вогонь у давніх натурфілософіях розглядався як одна зі стихій; зокрема, у давньогрецькій філософії – у гілозоїстичній натурфілософії Емпедокла з Агрігента – до таких стихій, поряд із вогнем, належали також інші три: вода, земля й повітря, а згодом Аристотель додав сюди й ефір).

Хоча лексикографічні джерела і не виділяють значення «блиск в очах» стосовно англ. *fire*, дані Британського національного корпусу англійської мови, здається, вказують на протилежне, пор.: *Although I recognized the same black fire in his eyes, the farm boy had become a gentleman....Only stood staring, unaware of the mix of emotions in his face: double fire in his eyes — anger and desire both; the sneer on his lips that was almost a smile; It is a passage in Così fan tutte set to Dorabella's words: 'See the fire in his eyes that seem to shoot off flames and darts [British National Corpus, 2007]. ... Robyn replied with fire in her eyes [Там само].* Слід зауважити, що блиск очей («вогники» в очах), як правило, відображає певний внутрішній, емоційно-збуджений стан людини; отже, відповідна семантика є співвідносною з емотивним значенням назв вогню, які позначають аналогічний емоційний стан людини (ентузіазм,

гнів, пристрасть, натхнення), але безвідносно до способу його фізіономічного виявлення. Таким чином, позначення вогню у вторинному переносному використанні може виражати емоції у загальному чи більш конкретному сенсі, тобто як властивість чи стан темпераменту, з одного боку, а з іншого – і деякі зовнішні ознаки відповідних явищ людської психіки, вираження яких додатково мотивується рисою яскравого випромінювання, присутньою і у вихідній семантемі «вогонь» і як її складова риса, і як окрема семантика.

Як показує проаналізований нами матеріал лексикографічних джерел вихідне значення лексеми англ. *fire* «стан горіння узагалі та в його позитивно-утилітарному («опалення, освітлення») і негативно-деструктивному («пожежа») аспектах» виражається в різних типах фразеологічних одиниць англійської мови. Ця семантика реалізується в таких типах фразем:

1) у прислів'ях та приказках: англ. *the fire which lights (warms) us at a distance will burn us when near* «вогонь, що зігріває на відстані, палить зблизька» [Кунин, 1984, с. 278]; *a burnt child dreads the fire* «обпікся на молоці, будеш дуги і на воду» [Там само, с. 277]; *fire and water are good servants, but bad masters* «вогонь і вода – вірні слуги (людини), але волі їм давати не можна» [Там само, с. 278];

2) у порівняльних зворотах: англ. *burn like fire* «палити (пекти) як вогонь» [Там само, с. 277]; *as red as fire* «вогненно-червоний, почервонілий» [Там само, с. 624];

3) у усталених мовленнєвих формулах: англ. *where is the fire?* «Що ви поспішаєте як на пожежу?» [Там само, с. 279]; *fire and brimstone* «чорт забирай!» [Там само, с. 516];

4) у стилістично нейтральних фраземах, що слугують засобом первинної номінації: англ. *Hermes' (St. Elmo's) fire* «вогні святого Ельма» [Там само, с. 278]; *St. Anthony's fire* «бешихове запалення, бешиха» [Баранцев, 1969, с. 516];

5) у ідіомах *sensu stricto*: англ. *not (ever) / never set the Thames / the world on fire* «не зробити чогось надзвичайного» [Кунин, 1984, с. 279]; *put one's finger(s) in the fire* «наражатись на неприємності, лізти на рожен, ризикувати» [Там само, с. 276]; *pull smb's chestnuts out of the fire* «чужими руками жар загібати, з ризиком для себе трудитись на когось іншого» [Там само, с. 145].

Усі ці й подібні їм ідіоми вживаються в образно-переносному значенні, але для одних із них (їх значно більше) є можливим і дослівне прочитання (часом більш-менш умовне), хоча саме ідіоматичне витлумачення становить для них їхній *raison d'être* (тобто причину їхнього виникнення й існування), пор.: англ. *there is no smoke without fire* «немає диму без вогню» [Баранцев, 1969, с. 939]; *between two fires* «між двох вогнів» [Кунин, 1984, с. 277]; *put the fat to the fire* перен. «підливати масла у вогонь» [Баранцев, 1969, с. 483].

Натомість для інших таке дослівне витлумачення видається неможливим: уже згадав англ. *not (ever) / never set the Thames on fire* досл. «(коли-небудь) / (ніколи) (не) запалили Темзи / світ».

Похідна семантика, пов'язана з військовою сферою, – це «стріляння з вогнепальної зброї». Вона реалізується у англійських фразеологізмах таких типів:

1) у номінативних фраземах: англ. *running fire* «швидкий (біглий) вогонь (швидка послідовність пострілів)» [Кунин, 1984, с. 279]; ця ж сполука має і образно-ідіоматичне стилістично марковане значення «град критичних зауважень» [Там само, с. 279];

2) у ідіоматичних фраземах, усі з яких також мають дослівний (неідіоматичний) відповідник, належний до військової сфери: англ. *miss fire*, крім спеціально військового використання («дати осічку»), вживається також в образно-переносному значенні «не досягнути мети, не дати бажаного необхідного ефекту» [Там само, с. 279]; *ve / come under fire* («а) зазнати суворой критики за зроблене вами (уживання, властиве медійним повідомленням); б) потрапити під вогонь (обстріл)» [Longman Dictionary, 2003, с. 597].

Ще раз підкреслимо, що всі ідіоматичні фраземи, які стосуються семантичного варіанта «стріляння з гвинтівок, гармат», мають як прямі, так і переносні варіанти: перші стосуються безпосередньо військової сфери і становлять дослівні термінофраземи, однак образно-переносні належать до сфери міжособистісних стосунків і є ідіомами.

Лексема англ. *fire* не входить до складу фразеологізмів у значенні «світло, джерело освітлення». Тут, щоправда, можна було б згадати і англ. *keep the home fires burning* «підтримувати сімейне вогнище, зберігати сім'ю, годувати сім'ю» [Кунин, 1984, с. 278], од-

нак цей приклад видається непереконливим, по-перше, через те, що тут *fire* може мати фразеотвірне значення «домашнє вогнище» (їх у традиційному англійському домі може бути кілька: вогонь у каміні чи пічці, використовуваний для обігріву, принагідно і для освітлення помешкання, й вогонь у кухонній плиті для приготування їжі) і, по-друге, значення «джерело освітлення» для англ. *fire* є, наскільки можна судити, не дуже характерним, обмежуючись лише деякими різновидами «світлогенерувальних» пристроїв.

У фраземах із позначенням вогню емоційне значення можна приписати ключовому слову лише на рівні його похідної фразеологічно детермінованої семантики, стосовно якої первинний смисловий варіант «вогонь, полум'я», функціонуючи як елемент їхньої внутрішньої форми, відіграє фразеотвірну роль, пор.: англ. *flash fire* («вергати полум'я, метати іскри» – мова йде про емоційне збудження; негативні, сердиті почуття; очі, які виражають ці почуття) [Там само, с. 278] (оскільки тут ідеться саме про блиск очей як ознаку емоціонального збудження, то можна стверджувати, що тут є присутньою і вторинна інтерпретація семантики вогню в суто візуальному сенсі); *a fire in the blood* «пристрасть» [Там само, с. 278]; *a ball of fire* «хтось сповнений енергії та ентузіазму» [Longman Dictionary, 2003, с. 99].

Проаналізувавши фразеологічний матеріал, ми можемо зробити висновок, що у процесі фразеотворення лексема англ. *fire* в основному використовуються лише у двох семантичних варіантах, а саме: «процес горіння» та «стріляння з вогнепальної зброї». Така нерівномірність використання лексико-семантичних варіантів досліджуваної лексеми у процесі фразеотворення може компенсуватися. Якщо вторинна семантика не використовується у процесі фразеотворення, то синонімічне їй значення виражається в контексті цілісного значення фраземи як значення фразеопохідне. Таким чином, таке фразеологічно пов'язане значення ніби щоразу заново мотивується вихідною семантемою ключового слова.

Такий семантичний розвиток ключової лексеми у складі фраземи ніби ще раз відтворює виникнення відповідного лексико-семантичного варіанта. Оскільки фразеологічне значення сприймається як стилістично відзначене, тоді як словниковий лексико-семантичний варіант є стилістично нейтральним, ми можемо говорити про відносний характер синонімії між фразеологічним і лексичним семантичними варіантами.

У семантико-синтаксичному плані, зокрема з урахуванням місця чи ролі «вогняної» лексеми, на проаналізованому матеріалі можна встановити певну закономірність: позначення вогню, вжите у прямому сенсі, займає позицію семантичного суб'єкта лише в тих паремійних фраземах, у яких ідеться про властивості вогню (звісно, з можливістю подальшого узагальненого витлумачення їхньої цілісної семантики), натомість у інших випадках субстантив «вогонь», зазнаючи переосмислення своєї лексичної семантики, виступає в інших семантико-синтаксичних позиціях, реалізуючи роль, наприклад, об'єкта дії, джерела (інструментального) впливу чи суб'єкта порівняння. Нарешті, ще одним релевантним з цього ж погляду аспектом є той, що стосується синтагматичного оточення, у якому лексема англ. *fire* входить до складу ідіоматичної фраземи. Варто зауважити, що досліджувана лексема використовується у складі фраземи автономно (самостійно), як-от у випадку *as red as fire* «вогненно-червоний, почервонілий» [Кунин, 1984, с. 624], чи у складі якоїсь іншої і, природно, меншої фразеологічної сполуки. У останньому випадку можна виділити дві можливості: 1) у структурі ідіоматичної фраземи виділяється менша (неідіоматична) сполука з ключовим «вогняним» словом, напр.: *not (ever) / never set the Thames on fire* «не зробити чогось надзвичайного» [Кунин, 1984, с. 279], пор. усталений зворот *set smth on fire* «запалити що-небудь» [Там само, с. 279]; 2) іншим варіантом є той, коли ідіоматична фразема є дослівно тотожною неідіоматичній і виникає шляхом образно-переносного витлумачення останньої, прикладом чого можуть бути численні вирази з буквальною значенням, пов'язаним із веденням вогню.

Для продовження дослідження семантичних взаємозв'язків між одиницями лексичного та фразеологічного рівнів нам необхідно залучити до нашого аналізу інші частини мови. Цей аспект разом із залученням до розгляду подібних мовних одиниць з інших мов необхідний для кращого розуміння ролі високотемпературних характеристик, об'єктів та процесів у мовному світогляді.

Список використаної літератури

- Баранцев К.Т. Англо-український фразеологічний словник. К.: Радянська школа, 1969. 1052 с.
- Беседовська І.В. Семантична природа сенсорних прикметників на позначення температури в сучасній українській літературній мові (на матеріалі поетичних творів Лесі Українки). *Вісник Житомирського державного університету ім. І. Франка*. 2009. № 46. С. 162–165.
- Бечко Я.В. Функціонування полісемантичних слів із термічним значенням у фразеологічному контексті (на матеріалі англійської, німецької та української мов). Умань: Видавничо-поліграфічний центр «Візаві», 2013. 218 с.
- Верхотурова К.С. Огонь в зеркале русского языка: дис. ... канд. филол. наук. Екатеринбург, 2009. 213 с.
- Жуйкова М.В. Динамічні процеси у фразеологічній системі східнослов'янських мов. Луцьк: РВВ «Вежа» ВДУ ім. Лесі Українки, 2007. 416 с.
- Кунин А.В. Англо-русский фразеологический словарь. М.: Русский язык, 1984. 944 с.
- Черниш Т.О. Слова на позначення високої температури (на матеріалі української та польської мов). *Польсько-український бюлетень: Київські полоністичні студії*. 2010. Т. 16. С. 482–495.
- Юрченко О.С., Івченко І.О. Словник стійких народних порівнянь. Харків: Основа, 1993. 176 с.
- American heritage dictionary of the English language / ed. by Anne H. Soukhanov. New York: Houghton Mifflin Company, 1992. 8652 p.
- British National Corpus. 2020. URL: <http://www.natcorp.ox.ac.uk/> (Останнє звернення 05.11.2021).
- Chambers 20th century Dictionary / ed. by E.M. Kirkpatrick. Edinburgh: W & R Chambers, 1980. 1584 p.
- Longman Dictionary of Contemporary English. The Living Dictionary / ed. by S. Bullon. Harlow: Pearson Education Limited, 2003. 1949 p.
- Spears R. Dictionary of American Slang. Lincolnwood, Ill: NTC, 1991. 528 p.